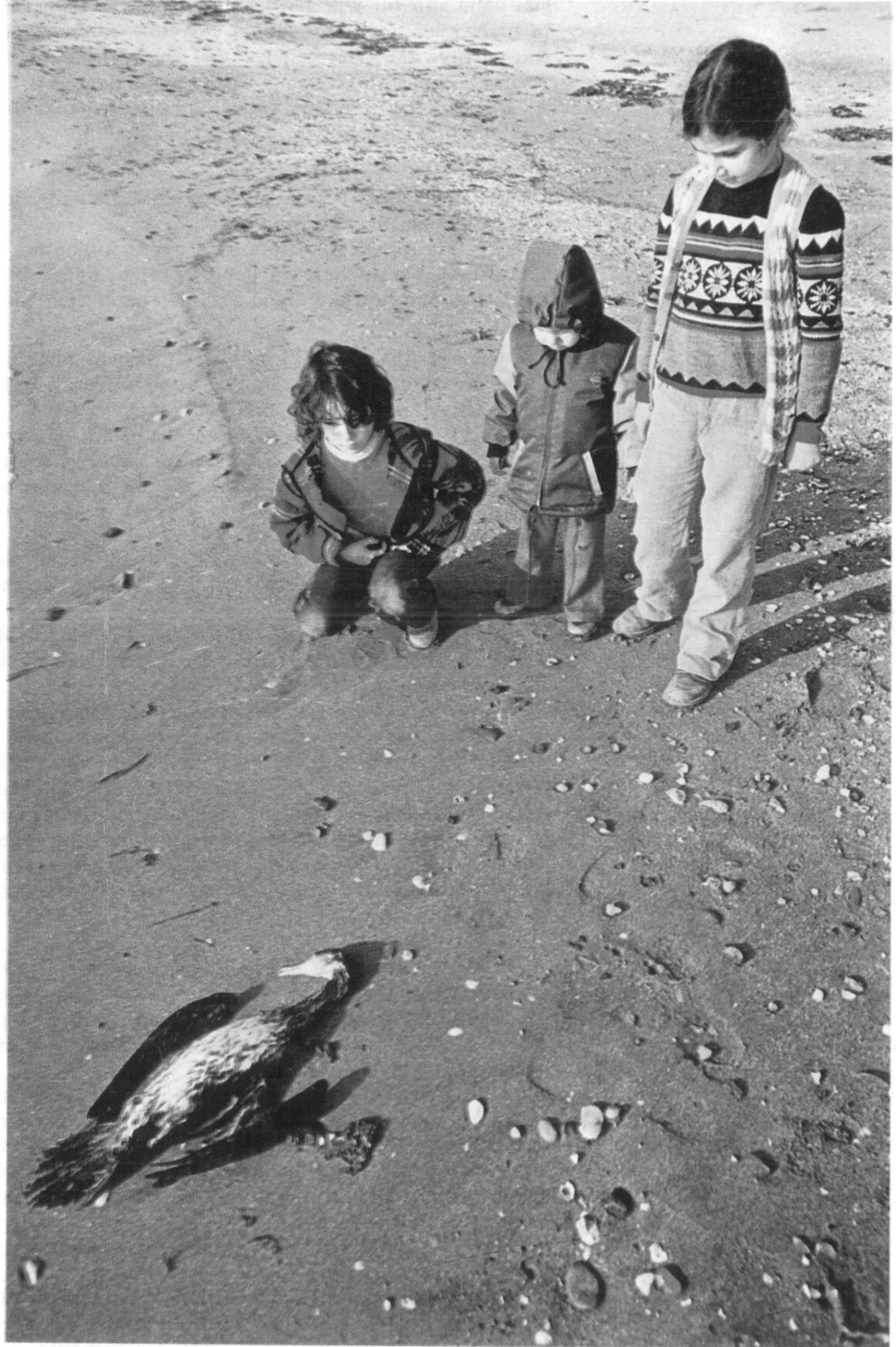

Dünya çevre günü

Gelişmeyi şöyle tanımlayabiliriz: Canlı küreyi iyileştirmek, daha verimli kılmak, canlı ve cansız kaynakların uygun kullanımı ile insanlığın gereksinmelerini karşılamak ve böylece yaşam kalitesini arttırmak.

nt. Dr. Tanıl Kocagöz
Stj. Dr. Sancar Barış

acettepe Üniversitesi
ıp Fakültesi

Yeryüzünde ilk canlıların ortaya çıkışından bugüne değin üç milyar yıl geçtiği sanılıyor. Doğa bunca yıl üretmiş çürüttüğünce yinelemiş ve çeşitliliğine insanı katmış. Dünyayı çevreleyen, yaşamın sürdüğü, yaşamı sürdüren ince bir katman, canlı küre oluşmuş. İnsan gelişmeyi etkileyen en önemli öge olmuş.

Gelişmeyi şöyle tanımlayabiliriz: Canlı küreyi iyileştirmek, daha verimli kılmak, canlı ve cansız kaynakların uygun kullanımı ile insanlığın gereksinmelerini karşılamak ve böylece yaşam kalitesini arttırmak.

Hızla artan nüfus ve tüketim canlı kürenin yaşam sürdürücü kapasitesi üzerine hergün daha ağır bir yük getirirken insanın çevresini kötü yönde etkilemesi ile bu kapasite hızla küçülmektedir. Doğal çevrenin, canlı kürenin korunması gelişme için şarttır. Bu, çevreye zarar vermeden doğal kaynakların düzenli ve yerinde kullanılması, yitenin yerine konması ile sağlanabilir. Yaşayan kaynakların iki önemli özelliği vardır. Birincisi, korunurlarsa yenilenebilirler, ikincisi ise yok olurlarsa yeniden yaratılamazlar. Korunmalarında ise üç önemli öge akla gelmelidir:

- Yaşamı sürdürücü temel ekolojik sistemlerin korunması
- Genetik çeşitliliğin korunması
- Türlerin ve ekosistemlerin uygun kullanımı.

(Aralarında belirli ilişki ve dengeler olan, belirli bir bölgede bulunan canlı ve cansız varlıkların oluşturduğu doğal sisteme "ekosistem" denir.)

Günümüzde, çevre kirlenmesi ve uygun olmayan kullanım doğal kaynakları yok eden en önemli unsurlardır. Altyapı sorunlarını halledemeden, hızlı, plansız kentleşme ve sanayileşme, atıkların yokedilememesi çevre kirlenmesine neden olmaktadır.

Su ve toprak yaşamı sürdüren en önemli öğelerdir. Toprağın koruyucusu ise bitki örtüsüdür. Erozyon doğal ve sürekli bir olgudur. Sağlıklı bir ekosistem ile toprak aşındığı hızla yenilenir. Kirlenme bitki - toprak dengesini bozarak erozyonun hızla artmasına neden olur. Ormanların yenilenemeyecek şekilde yok edilmesi aynı sonucu doğurur

Tüm karaların sadece % 10'ununu tarıma elverişli olduğu, doğal bir bitki örtüsü ile 1 cm kalınlığında toprak örtüsünün 100 ila 400 yıl arasında değişen bir sürede oluşabilirdiği unutulmamalıdır.

Atıklarla kirlenme sulardaki yaşam için de büyük tehlike oluşturmaktadır. Haliç' - yokolmuş yaşam bunun acı bir örneğidir. İvedi çözüm getirilemezse Marmara'nın bir ölü deniz haline gelmesi olasıdır.

Çevre kirlenmesi gelişmiş ülkelerin de sorunudur. Örneğin İsveç'te ve çevresindeki ülkelerde petrol ve kömürün çok miktarda yakılması sonucu atmosfere karışan karbon monoksit, karbon dioksit, sülfür dioksit ve ağır metal oksitleri hava akımları ile belli yerlerde yoğunlaşarak asit yağmurlarına dönüşmekte, bitki örtüsünü yok ettiği gibi insanlar üzerinde doğrudan zehirleyici etkileri de görülmektedir. Toprak pH'sının asit yönüne kayması ile topraktaki ağır metaller eriyerek içme sularına karışmaktadır. Gelişmiş ülkelerde önu alınmayan bu sorunlar karşısında, tüm toplum çpında tartışmalara yol açan Gökova termik santralının yapılması ile ortaya çıkabilecek benzer sorunları düşünmek ürkütücüdür.

Genetik çeşitlilik bilimsel araştırmanın önemli bir kaynağıdır. Tüm dünyada kullanılan ilaçların %40'ı bitkiler, mikroorganizmalar ve hayvanlardan elde edilmektedir. Sentetik olanların çoğunun ise yapımında esin kaynağı doğal benzerleridir. Bugün dünyada 25.000 tür bitki, binden fazla omurgalı türü ve alt - türü yokolma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Görüldüğü gibi çerve kirlenmesi insan sağlığını kirli havanın solunması, dokusunda civa birikmiş balığın yenmesi gibi yollarla doğrudan kötü yönde etkilediği gibi bunu doğal kaynakları verimsizleştirip yaşam kalitesini düşürerek dolaylı olarak da yapmaktadır. Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde daha çok emekle daha az üretim yapılabilmekte ekonomik ve buna bağlı beslenme, sağlık, eğitim sorunlarının çözümü güçleşmektedir.

Doğal kaynakların bu sorunların çözümünde uygun kullanılmadığını şu birkaç rakam bize kolayca gösterebilir:

Dünyada bir dakikada 168 çocuk doğmakta. Bir dakikada 60 kişi ölmekte, bunların çoğu çocuk olmak üzere 20'si aklıktan, bir dakikada silahlanma için yaklaşık 500 milyon Türk Lirası değerinde para harcanmakta. (Bir yılın rakamlarını bulmak isterseiz yukarıdaki rakamları 525.600 ile çarpmanız gerekir.)

"5 Haziran Dünya Çevre Günü" hepimize kutlu olsun.